

SOCIAL SEKTOR
Socialnämnden

Yttrande över betänkandet SOU 2021:14 Boende på (o)lika villkor – merkostnader i bostad med särskild service för vuxna enligt LSS

(dnr S2021/02787)

Sammanfattning

Tryggheten och gemenskapen i samhället ska omfatta alla medborgare. Människor ska genom de sociala skyddsnäten garanteras en rimlig levnadsnivå. Välfärdspolitiken ska syfta till att minska klyftorna mellan olika samhällsgrupper. Genom bland annat socialförsäkringssystemet, socialtjänsten och hälso- och sjukvården utgår ett offentligt och gemensamt ansvar. De ekonomiska trygghetssystemen ska minska de ekonomiska följderna av till exempel sjukdom och funktionsnedsättning.

Utifrån ovanstående har Höors socialnämnd i flera fall en avvikande mening gällande betänkandets bedömningar och förslag, vilket redovisas nedan. Övriga punkter i betänkandet instämmer vi i alternativt har inga kommentarer till.

Att enbart utreda de ekonomiska förhållanden som gäller för boende i bostad med särskild service enl LSS anser vi vara fel eftersom liknande problematik uppstår för boende i särskilda boendeformer för service och omvårdnad samt bostäder med särskild service enligt socialtjänstlagen. En översyn bör inkludera boendeformer enligt båda lagstiftningarna. Att enbart plocka ut en del av ett redan komplicerat system av olika ersättningsnivåer anser vi vara helt fel väg att gå.

En viktig och grundläggande funktionshinderspolitisk princip är att människor inte ska ha merkostnader på grund av sin funktionsnedsättning. I betänkandets förslag tydliggörs att staten även har ansvaret för de merkostnader som finns för dem som bor i en bostad med särskild service enligt LSS, vilket vi anser är mycket bra. Dock är det så att detta bör gälla även för boende i särskilda boendeformer för service och omvårdnad samt bostäder med särskild service enligt socialtjänstlagen. I båda fallen är funktionsnedsättningen, inte åldern, anledningen till att personerna beviljats en särskild boendeform. Idag är det Höors kommun som i likhet med flera andra kommuner står för de merkostnader som hyrorna i nyproduktion innebär för boende i särskilda boendeformer.

SOCIAL SEKTOR
Socialnämnden

I betänkandet kan vi läsa: *”Mot bakgrund av syftet med bostadstillägget, att ge möjlighet att efterfråga och behålla en bostad med tillfredsställande standard, och den ojämlikhet som uppstått på grund av dagens skillnader mellan olika åldersgrupper när det gäller storleken på ersättningen anser vi att det finns skäl att överväga förändringar av bostadstillägget. Bidraget bör på ett bättre sätt anpassas till de faktiska hyrorna för dem som bor i bostad med särskild service för vuxna enligt 9 § 9 LSS.”*

Höors socialnämnd anser att en förändring av det statliga bostadstillägget är den bästa och enklaste lösningen för att uppnå likvärdiga levnadsvillkor, inte bara för personer med insatser enl LSS utan för alla.

Avsnitt 10 Utgångspunkter och allmänna överväganden

Avsnitt 10.2.7 Statligt ansvar för att enskilda inte drabbas av merkostnader för hyra vid beslut om insats enligt LSS

Betänkandets bedömning: *Utgångspunkten bör vara att merkostnader ska betraktas på samma sätt oavsett om den enskilde bor i en bostad med särskild service enligt LSS eller på något annat sätt. Det statliga ansvaret för merkostnader på grund av funktionsnedsättning omfattar därför även sådana kostnader vid beslut om en insats enligt LSS.*

Vi instämmer i bedömningen. Eftersom bostadskostnadstaket i det statliga bostadstillägget idag långt ifrån motsvarar hyreskostnaden i nyproduktion tvingas Höör som kommun att införa ett kommunalt bostadstillägg för kunna säkerställa likvärdighet när det gäller att enskilda som bor i en bostad med särskild service enligt LSS inte ska få merkostnader för sitt boende på grund av funktionsnedsättning. Bostadstillägget bekostas av kommunala skattemedel som egentligen skulle kommit Höörs kommuninvånare till del och inte användas till kostnader som juridiskt sett är ett statligt ansvar.

Avsnitt 11 Överväganden och förslag

Avsnitt 11.1 Behov av åtgärder för att boendet i en bostad med särskild service inte ska innebära merkostnader

Betänkandets bedömning: *Den tillgång till gemensamhetsutrymmen och vård och stöd som är en del av insatsen bostad med särskild service enligt LSS har betydelse för lägenheternas bruksvärde, vilket innebär en merkostnad. Det finns i dag stora skillnader när det gäller hyressättning och kommunala subventioner och annat stöd när det gäller bostad med särskild service enligt LSS. En reglering kan säkerställa likvärdighet när det gäller att enskilda som bor i en sådan bostad inte ska få merkostnader för sitt boende på grund av funktionsnedsättning.*

Vi instämmer i bedömningen.

SOCIAL SEKTOR
Socialnämnden

Avsnitt 11.2 Olika alternativ för att den enskilde inte ska få merkostnader för sitt boende

Betänkandets bedömning: Utredningen ser det inte som något alternativ att göra förändringar i jordabalkens regler om hyresavtal och hyra. Utredningen ser det inte heller som ett alternativ att reglera hyresnivåerna inom ramen för LSS. Ett förslag bör i stället ta sikte på att kompensera den enskilde för de merkostnader som är kopplade till att bo i en bostad med särskild service enligt LSS.

Vi instämmer i att det inte är något alternativ att göra förändringar i jordabalkens regler om hyresavtal och hyra eller att reglera hyresnivåerna inom ramen för LSS.

Avsnitt 11.3 Kompensation till den enskilde inom ramen för merkostnadsersättningen

Betänkandets bedömning: Bostad med särskild service enligt LSS är en insats där själva boendeformen ger merkostnader när hyran för de boendes lägenhet fastställs i enlighet med bruksvärdet. Storleken på dessa merkostnader är i många fall svåra att ange då de ofta inte redovisas på ett sådant sätt att det klart framgår för hyresgästen hur hyran har räknats fram. Merkostnader som ingår i hyran ersätts också till viss del genom andra stöd. Nuvarande utformning av merkostnadsersättningen innebär stora svårigheter att få ersättning för merkostnader som är en del av hyran för bostad med särskild service enligt LSS. En schabloniserad ersättning med utgångspunkt från merkostnaderna för de nyttigheter som påverkar bruksvärdet vid hyressättningen kan säkerställa att ingen som bor i en bostad med särskild service enligt LSS får merkostnader för sitt boende på grund av sin funktionsnedsättning.

Betänkandets förslag: Den som beviljats insatsen bostad med särskild service för vuxna enligt 9 § 9 LSS och bor i en sådan bostad ska ha rätt till merkostnadsersättning för boende med 30 procent av prisbasbeloppet per år. Vid beräkningen av merkostnadernas storlek, när någon även har andra merkostnader, ska boendet i en bostad med särskild service enligt LSS anses ge merkostnader om 25 procent av prisbasbeloppet per år.

Vi instämmer i bedömningen att bostad med särskild service enligt LSS är en insats där själva boendeformen ger merkostnader när hyran för den boendes lägenhet fastställs i enlighet med bruksvärdet. Dock menar vi att detta också gäller för särskilda boendeformer för service och omvårdnad samt bostäder med särskild service enligt socialtjänstlagen.

Vi instämmer inte i betänkandets förslag. Istället för att förändra reglerna för merkostnadsersättning anser vi att bostadskostnadstaket i bostadstillägget ska användas som instrument för att uppnå att ingen som bor i en bostad med särskild service enligt LSS får merkostnader för sitt boende på grund av sin funktionsnedsättning. Bostadskostnadstaket i bostadstillägget behöver höjas för att motsvara de faktiska hyrorna i nybyggda bostäder.

SOCIAL SEKTOR
Socialnämnden

Det beskrivs i betänkandet att LSS-kommittén redan 2008 lade fram ett förslag om att höja boendekostnadstaket vid beräkning av bostadstillägg för de som bor i bostad med särskild service enligt LSS men detta genomfördes inte.

- Idag erhåller 84 % av boende i en bostad med särskild service enligt LSS statligt bostadstillägg medan andelen som erhåller handikappersättning eller merkostnadsersättning endast är 22 % av denna grupp. Betänkandets förslag innebär alltså merarbete för en stor grupp av dessa personer eftersom de, förutom ansökan om statligt hyrestillägg, också behöver ansöka om merkostnadsersättning. Det förefaller betydligt lämpligare att använda det statliga bostadstillägget än att lägga till ytterliga ersättningar att ansöka om för en grupp som har stora svårigheter att bevaka sina rättigheter redan idag.
- Genom att höja bostadskostnadstaket i bostadstillägget uppnås också likvärdiga villkor för alla personer med beslut om bostad enligt LSS eller socialtjänstlagen, oavsett om det är bostad med särskild service enligt LSS eller särskilda boendeformer för service och omvårdnad samt bostäder med särskild service enligt socialtjänstlagen.

Vi instämmer inte i betänkandets förslag att schablonisera den ersättning som ges eftersom det motverkar målet om likvärdig levnadsstandard. Som framgår av betänkandet skiljer sig hyresnivåerna mycket åt, både mellan och inom kommuner. En schabloniserad ersättning innebär att boende i bostad med särskild service enligt LSS med låg hyra får ett extra tillskott för konsumtion som inte boende i bostad med hög hyra får.

En ytterligare synpunkt på betänkandets förslag är att föreslagna nivåer på merkostnadsersättningen inte motsvarar glappet mellan hyran i nyproduktion och bostadskostnadstaket i bostadstillägget. Detta innebär att vi som kommun även fortsättningsvis behöver täcka detta glapp med kommunala skattemedel.

Avsnitt 11.5 Höga hyror utan att det är att se som merkostnader

Bedömning: *Många som bor i bostad med särskild service enligt LSS har höga hyror oavsett om hyran har beräknats på ett sätt som innebär att hyresgästen har merkostnader på grund av funktionsnedsättning eller inte. Bostadstilläggets storlek bör därför på ett bättre sätt anpassas till de faktiska hyrorna för dem som bor i en bostad med särskild service för vuxna enligt 9 § 9 LSS.*

Vi instämmer helt i betänkandets bedömning och menar att det statliga bostadstillägget ska användas istället för att förändra reglerna för merkostnadsersättning.

Vi ställer oss också frågande till att det idag är stor skillnad på bostadskostnadstaket i bostadstillägget beroende på om den sökande är under eller över 65 år. Bostadstillägg utgår för bostadskostnader upp till 5 600 kronor per månad till och med månaden före den månad då den försäkrade fyller 65 år och det högsta beloppet som kan utbetalas är 5 220 kronor per månad. Från och med den månad en försäkrad fyller 65 år kan bostadstillägget utgå för bostadskostnader upp till 7 000 kronor och det högsta beloppet som kan betalas ut är 6 540 kronor per månad.

SOCIAL SEKTOR
Socialnämnden

Det är således en ganska stor skillnad, både när det gäller den hyra som bostadstillägget får beräknas på, och vad som kan betalas ut beroende på om en person är yngre eller äldre än 65 år.

Det statliga bostadstillägget är ett villkorat bidrag som förutsätter att personen i fråga har sjuk- eller aktivitetsersättning, alternativt ålderspension. Vi anser att reglerna för detta bör vara desamma oavsett om personen är över eller under 65 år.

Eftersom personer, som beviljas boende enligt LSS eller socialtjänstlagen, i de flesta fall saknar möjlighet att välja en billigare bostad, eller flytta till en sådan, har de inte samma möjligheter i samhället som alla andra. Ett alternativ till gemensamma regler för alla med sjuk-, aktivitetsersättning eller ålderspension skulle kunna vara att höja bostadskostnadstaket i bostadstillägget för personer med beslut om boende enligt LSS eller socialtjänstlagen.

Betänkandet menar att det inte är en framkomlig väg att höja boendekostnadstaket vid beräkning av bostadstillägg för de som bor i bostad med särskild service enligt LSS eftersom det inte kommer de personer som har förmögenhet eller arv till del. Vi menar att förekomst av förmögenhet eller arv ska bedömas likadant för alla. Om det anses avgörande att personer i bostad med särskild service enligt LSS ska särbehandlas och därmed få bättre ekonomiska villkor än andra grupper i samhället är detta naturligtvis möjligt att reglera i lagstiftningen.

Avsnitt 11.6 Höga hyror och brist på bostäder och valmöjligheter

Betänkandets bedömning: *De problem som utredningen beskriver är i många fall inte direkt kopplade till merkostnader utan hänger i stor utsträckning samman med låga inkomster, höga hyror och bristande valmöjligheter för den som beviljas en bostad med särskild service. Det kan därför finnas skäl att även överväga åtgärder för att förbättra tillgången till lägenheter med en hyra som inte är alltför hög. En särskild satsning på ett investeringsstöd för att öka byggandet av bostäder med särskild service enligt LSS kan bidra till faktiska valmöjligheter och till att minska problemen med att personer får flytta mellan kommuner för att få den insats de har beviljats. Det statliga investeringsstödet för hyresbostäder och bostäder för studerande skulle kunna användas för att på ett mer träffsäkert sätt stödja byggandet av lägenheter som är en del av insatsen bostad med särskild service enligt LSS.*

Vi instämmer helt i betänkandets bedömning.

Avsnitt 11.8 Stödmaterial för en ökad likvärdighet

Betänkandets förslag: *Regeringen bör ge lämplig myndighet i uppdrag att ta fram och göra tillgängligt ett stödmaterial som beskriver hur man kan arbeta med hyressättning och andra frågor som rör ekonomin för dem som bor i en bostad med särskild service enligt LSS.*

SOCIAL SEKTOR
Socialnämnden

Vi instämmer i förslaget och efterfrågar också motsvarande material när det gäller stödmaterial som beskriver hur man kan arbeta med hyressättning och andra frågor som rör ekonomin för dem som bor i särskilda boendeformer för service och omvårdnad samt bostäder med särskild service enligt socialtjänstlagen.

Ewa Näslund
Socialchef